

СЕКЦІЯ 3
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО:
ДОКТРИНА, ЗАКОНОДАВСТВО ТА
ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

А. С. Александрова

асп. I курсу, спеціальність 081 Право, ОНУ імені І. І. Мечникова

*Науковий керівник: д.ю.н., професор кафедри кримінального
права, кримінального процесу та криміналістики О. А. Чуваков*

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ
ЗЛОЧИНІВ**

Процес кваліфікації злочинів – це, зазвичай, певний розумовий процес представників органів досудового слідства, прокурорів, суддів, адвокатів, що виявляється у послідовному встановленні точної відповідності всіх ознак конкретного суспільно небезпечного діяння ознак складу злочину, закріпленого у кримінальному законодавстві України.

Військові злочини – це злочини, закріплені ХІХ розділом Кримінального кодексу України (далі – КК України) – злочини проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними під час проходження ними навчальних (або перевірочних) чи спеціальних зборів, [1, ст.401].

При цьому встановлення складу злочину, як підстави кримінальної відповідальності, є головним завданням кваліфікації, а сам склад злочину виступає як юридична підстава кваліфікації [2, с.418]. У практичній діяльності процес кваліфікації злочину можна сформулювати в такий спосіб. Так, у суді розглядається кримінальна справа за звинуваченням Левкова М.М. Обвинувачений, будучи військовослужбовцем за призовом під час мобілізації, в особливий період, діючи з прямим умислом і з метою ухилитися від військової служби, знаючи про те, що він повинен проходити військову службу на заклик до мобілізації, в особливий період, незаконно припинив виконувати свій конституційний обов'язок захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України – самовільно без поважних причин, не маючи наміру повернутися до військової частини, залишив військову частину на свій розсуд [3].

Кримінальну відповідальність за злочин, у скоєнні якого звинувачується Левков, передбачено ч. 1 ст. 408 КК України – дезертирство, тобто самовільне залишення військової частини. Показання свідків та інші матеріали справи, докладно описують місце, час, спосіб скоєння злочину, прикмети злочинця, особистість обвинувачуваного та багато інших ознак скоєного особою діяння. З багатьох цих ознак конкретного діяння для кваліфікації мають значення ті юридично значимі об'єктивні і суб'єктивні ознаки, що характеризують скоєне як конкретний злочин, передбачений Кримінальним кодексом. Більшість ознак, необхідних для кваліфікації скоєного, охоплюється поняттям складу злочину. Причому склад утворює лише вся сукупність передбачених законом

ознак. Тому відсутність хоча б однієї з необхідних ознак свідчить про відсутність у діях особи складу конкретного злочину. Інші з наведених у прикладі ознак матимуть доказове значення, враховуватимуться при призначенні покарання та інакше впливатимуть на рішення кримінальної справи або взагалі не будуть використані судом.

У силу того, що будь-який злочин проявляється в єдності об'єктивного та суб'єктивного, процес кваліфікації полягає у послідовному встановленні точної відповідності об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторін фактично скоєного діяння складу злочину, закріпленого кримінальним законом.

Відповідно до ч. 1 ст. 401 КК України, об'єктом військового злочину визнається встановлений законодавством порядок несення військової служби. Однак у науці кримінального права немає єдиного розуміння сутності поняття «порядок несення військової служби». Найбільш логічне визначення цього поняття – сукупність суспільних відносин у галузі життя, побуту та бойової діяльності військ, що регулюються нормами військового законодавства держави. Військова служба має свою специфіку, що відрізняє її від інших видів державної служби, яка визначається призначенням Збройних Сил, а також сутністю військового обов'язку. Отже, військові злочини завдають шкоди військовій могутності держави, інтересам держави у сфері оборони.

Об'єктивна сторона військових злочинів полягає у скоєнні суспільно небезпечного діяння, що порушує встановлений порядок несення чи проходження військової служби. Такі дії можуть бути

скоєні як шляхом дії (статті 404, 405, 432 і т.д.), так і у бездіяльності (статті 403, 425, 426), а також дії та бездіяльності (статті 415, 417, 422 тощо). Деякі склади військових злочинів містять як необхідну або кваліфікуючу ознаку вказівку на настання тяжких наслідків (статті 416, 421 та ін.).

Відповідно до визначення військового злочину можна встановити, що суб'єктами військових злочинів є спеціальні суб'єкти, вичерпний список яких закріплений у ч. 2 ст. 401. До них належать: військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інших осіб, визначених законом.

Суб'єктивна сторона злочину – це внутрішній прояв суспільно небезпечного зазіхання, що дає уявлення про психічні процеси, що відбуваються у свідомості винної особи під час скоєння злочину, та характеризується певною формою вини, мотивом, метою та емоційним станом.

Таким чином, правильне встановлення, у процесі розслідування військових злочинів, усіх об'єктивних та суб'єктивних ознак конкретного складу такого злочину є обов'язковою умовою правильної його кваліфікації, а отже, ефективним інструментом у протидії такому виду злочинів яким є військові злочини.

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. Режим доступу:

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 01.10.2022).

2. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації. Київ, Атіка, 1999. 418 с.

3. Єдиний державний реєстр судових рішень. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40048447> (дата звернення 01.10.2022).